

ועדת גורן

פרוטוקול

ישיבת אחה"צ מיום 25.2.2010

נוכחים: חברי הועדה:

כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה
כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג
מר אביגדור קהלני
פרופ' ערן דולב
גב' אסתר דומיניסיני

משקיף מטעם משרד האוצר: מר מאיר בינג
משקיף מטעם צה"ל: מר יצחק פוקס
משקיף מטעם משהב"ט: גב' הלן מור

מרכז הוועדה: מר אביהו דיסטלמן

הופיע בפני הוועדה: אלוף אבי זמיר ראש אכ"א במטה הכללי

נוכחים נוספים: אל"מ יאיר בן שלום-רמ"ח נפגעים

סרן יובל נגר- רמ"ד מאושפזים

מר זאב פיינר- דובר הוועדה

גב' טל שמאי- מזכירת הוועדה

גורמים נוספים

א. גורן, יו"ר: הופעה אחרונה להיום, לישיבות הפומביות היום (אח"כ יש לנו ישיבות סגורות), אלוף אבי זמיר, ראש אכ"א במטה הכללי.

העידו לפניך, אדוני, שני אלופים שקדמו לך, אלוף עמוס ירון ואלוף אלעזר שטרן. אתה ראית את כתבי המינוי שלנו והמנדט שלנו ברור לך ונשמח לשמוע את הערותיך בנושא של עבודת הוועדה.

אלוף אבי זמיר: תודה. אגב, אני מודה לכם שנטלתם על עצמכם את המשימה כבדת המשקל הזאת והחשובה הזאת. אני מודה לכם שזימנתם אותי לכאן, להציג את הדברים כפי שאנחנו רואים אותם.

אני חושב שהעיסוק בנפגעי צה"ל שאיבדו את היקר להם מכל, אם זה, לצערי חללים או פצועים ששילמו בגופם, אין לי כל ספק שלסוגיה הזאת יש משמעות רבה מאוד. יש לה משמעות למשפחות, ללוחמים שלנו היום. הם מסתכלים עלינו והם רואים כיצד אנחנו מתנהגים למשפחות, כיצד אנחנו מתנהגים לפצועים. זה משפיע על רוח הלחימה, זה משפיע על המוטיבציה לשירות.

אני חושב שהערכים של צה"ל הם ערכים מאוד מאוד משמעותיים וצריכים להביא אותם לידי ביטוי בהתנהגות החברתית שלנו.

אני באתי לדבר על נכי צה"ל בצורה מאוד רחבה ומעמיקה, ולא אסתיר ואומר שקראתי פה חלק מהדברים שנאמרו פה ע"י אנשים אחרים שהיו וקראתי את מה שאמר מר אריה פינק, שהיה ראש אגף השיקום במשך שנים רבות, ודי הזדהיתי עם האמירה שלו, ש"חוקי השיקום, חוק הנכים וחוק משפחות החללים שנספו במערכה, נמנו בעבר עם

החוקים הסוציאליים המתקדמים והליברלים ביותר (ועוד כמה מילים) השירותים וההטבות הניתנים לנפגעי צה"ל, צריכים לענות על צרכי הנפגעים, אך גם לבטא את הוקרת החברה וסולידריות החברה לאלה ששילמו כאמור, מחיר בשליחותה".

אני חושב שאלה אמירות מאוד מאוד משמעותיות ומבטאות את תפישתי, וראיתי שיש מישהו שאמר אותם, אז מצאתי לנכון לצטט אותם, כי הבנתי שהדברים האלה נאמרו כאן. אני חשוף בצורה מאוד משמעותית לשיח של חברה-צבא. אני חושב שלשיח חברה-צבא על המשמעויות הנגזרות מכך, יש משמעות רבה. אני תמיד אומר, בכל מקום, שמי שנמצא בצה"ל נמצא בשליחות.

נכון שאפשר להגיד שמי שנמצא בשירות חובה, זה מתוקף חוק, או מי שנמצא בשירות מילואים זה מתוקף חוק, או בקבע זאת התנדבות. אבל המכנה המשותף של כולם: זאת שליחות.

וכשאתה מסתכל על המילה 'שליחות' ואתה מסתכל אפילו בצורה מילונית, אתה רואה שהמילה 'שליחות' זה "ייעוד, חובה ציבורית חשובה", אני מרשה לעצמי אפילו להוסיף 'מאין כמוה' בסוגיה הזו. ולכן ההגדרה הזאת היא הגדרה מאוד חשובה, היא לנגד עינינו וככה אנחנו צריכים להתייחס למשרתים בצה"ל.

זה לא סוד שאני אומר, שצה"ל הוא צבא העם. אני ככה מתכוון, ככה אני חושב, ככה אנחנו פועלים ולא רק במימד הכמותי אלא יותר במימד הערכי ובמימד האיכותי וסוגית הערכים היא לנגד עינינו בכל עת, ולא רק סוגית החוק. צריך לזכור ששירות החובה, ממנו באים מפקדי צה"ל גם

בקבע וגם במילואים. זאת אומרת, הייתי מרשה לעצמי להגיד ששירות החובה הוא נמל הכניסה המרכזי למפקדים בצה"ל ולשירות המילואים בצה"ל, שהוא שירות משמעותי מאוד ונדבר עליו לאחר מכן בהרחבה.

אני חושב שבני הנוער המצויינים שמתגייסים לצה"ל והמוטיבציה גבוהה מאוד, ואני מרשה לעצמי להגיד גם בפורום הזה – אמרתי את זה לאחרונה מספר פעמים – אנחנו נמצאים במציאות של שדירת פיקוד מהטובות ביותר שאני מכיר בשנים האחרונות, גם יחסית לעבר הלא רחוק כל כך. זה לא סוד, שכ"א הוא עוצמתו המרכזית של צה"ל. אני חייב להגיד, שכשאנחנו מסתכלים על האתגרים שיש לנו, גם בתפישה של צבא העם וגם בסוגיה של איזה צבא יהיה לנו עכשיו ובעתיד, אנחנו מבינים שכ"א הוא הסוגיה המשמעותית ביותר.

כמובן כשאתה רוצה צבא חזק, צבא חזק זה צבא איכותי – צבא איכותי, בשנות ה-2000 לצפונה, זה כ"א איכותי וטכנולוגיה מתקדמת.

אני ער לשיח הציבורי שמתפתח בכל הסוגיה של השיקום. אני שומע את כל ההיבטים הכלכליים והלא כלכליים, אני רוצה להגיד את דעתי הרחבה בסוגיה הזאת.

אין לי כל ספק, ואני שמח על כך שהחברה בישראל מתעצבת יותר ויותר כחברה אזרחית, ולא איזה חברה צבאית כזאת או אחרת וכך צריך להיות, ואני שמח.

כשאני מסתכל על הדברים ואני מסתכל על המדיניות הכלכלית הניאו-ליברלית שמתפתחת בחברה הישראלית, וזה בסדר גמור ואין לי שום טענות וטוב שזה כך, ואם מסתכלים הרבה על קיצוץ בתקציבים כאלה או אחרים, כדי להביא

באיזשהו מקום, יותר ויותר מגזר יצרני, ומסתכלים על מערכת הביטחון לא כמגזר יצרני – יש כאלה שמסתכלים על זה, אפילו כעומס על המשק – אני חושב שכל מה שקשור בתקציב הביטחון, אנחנו צריכים מעת לעת אכן לבדוק אותו בסוגיות כאלה ואחרות. אבל הסוגיה שקשורה אלינו בכל סוגית השיקום, היא סוגיה כבדת משקל, מאוד מאוד משמעותית.

אני חושב שהנושא של הטיפול בהם, הליווי, השיקום, ובעיקר החיבור לאותם גיבורים, היא סוגיה מאוד מאוד מרכזית, מאוד מאוד ערכית ולא צריך להסתכל עליה רק במימד הכלכלי, צריך להסתכל על המשמעויות הרחבות שלה. אין לי כל ספק שאנחנו צריכים לשפר את התהליכים ואת ההכרה ואת השיח ואת השיתוף ואת הליווי של כל הנכים. זו סוגיה שאולי נדבר עליה גם בהמשך. אני חשוף לה בצורה מאוד משמעותית, דיברתי גם עם משפחות, גם עם נכים כאלה או אחרים, על רמת הטיפול שהם מקבלים ואת התחושה שיש להם, ואין לי כל ספק שזו גם סוגיה שצריך לשפר אותה, אינה נמדדת רק בכסף, אני חושב שלרמה התחושתית יש משמעות מאוד מאוד רבה.

אני אדבר על כלל משרתי צה"ל, גם בחובה, גם בקבע וגם במילואים, ואנחנו מחוייבים לכל המשרתים, מחוייבות על הייתי מרשה לעצמי להגיד, גם כצבא וגם כחברה.

אני חושב שיש סוגיה אחת שאני מרשה לעצמי להגיד אותה, על ההתחלה. אני חושב שכשיש אירועים של פגיעה תוך כדי השירות – ופה אני יורד יותר למטה – תוך כדי השירות ועקב השירות, מוטל עלינו חוב ערכי מוסרי מהמעלה הראשונה, למדינת ישראל, למערכת הביטחון ולצה"ל, גם ברמת הפרט

וגם ברמת המשפחה, לדאוג לשיקומם, והוא לא קל. כי זה מאבק קשה במציאות אחרת של כל אחד ואחד, של כל המשרתים שנפגעו, הם ובני משפחותיהם. אין לי כל ספק שלאחר היום הזה, חייהם זה לא אותם חיים. זה חיים אחרים. והשיקום שלהם, הוא שמירה על איכות חיים ראויה לכל משך חייהם, במציאות המשתנה שלהם, המציאות המורכבת והלא פשוטה. אם אני מסתכל על חיילי החובה, אמרתי את זה מקודם וזה קשור למה שאני אומר עכשיו: חיילי החובה, כן, מעבר לסוגיה של השליחות והמוטיבציה, מתגייסים מתוקף חוק. ילדים צעירים – ואני בכוונה אומר 'ילדים', אני אומר את זה אפילו כאבא – נוער צעיר, מוטיבציוני, מצויין, אין ביכולתם לתת מענה לצרכים שלהם ואנחנו כמערכת, מרגישים מחוייבים לכל צרכיהם. אני רק סוטה טיפה מהדיון, אבל עובדתית חייל שמתגייס לשירות חובה, צה"ל נוטל עליו אחריות מלאה לכל הצרכים שלו. לא רק לצרכים שלו, אפילו לצרכים של המשפחה. אנחנו נותנים תשלומי משפחה במעל 100 מיליון שקלים בשנה; אנחנו נותנים להם בתים – יושב פה יו"ר האגודה למען החייל, שהוא שותף אסטרטגי שלי לתהליכים האלה. חייל שמתגייס לשירות חובה, אנחנו מרגישים מחוייבות על לתת לו את כל הצרכים שלו, מתוך כך שאנחנו לקחנו אותו לתוך השירות הצבאי וכך אנחנו מסתכלים על הסוגיה הזו. לכן, כשאני מסתכל על חיילי החובה, אני חושב שהמציאות צריכה להיות כזו, שכל מי שנפגע בשירות החובה שלו ולבטח אם זה תוך ועקב השירות, אנחנו צריכים להיות מחוייבים לו בצורה מאוד מאוד מלאה. רחבה ביותר. ואני אומר – ואני לא

בורח מהאמירה הזאת, אני לא מחכה שתשאלו אותי, אני אומר את זה בצורה מאוד ברורה – חייל בשירות חובה, גם אם הוא חלה וגם אם הוא נפצע, ואם הוא נפצע, לצורך העניין ביום ששיש בערב, אין לו פתרון אחר, אנחנו צריכים לתת לו את כל המענה הנדרש.

אני חייב להגיד לכם, אני לא מושפע מהצד הכמותי, אני לא מושפע מהצד השיעורי, אני לא מושפע מהצד הכלכלי, אבל כן עיינתי בנתונים של אגף השיקום – גם ראיתי שההיקפים הם יחסית לא גדולים. זאת אומרת, ראיתי סדר גודל של 2% אם אני לא טועה, סביבות של קרוב ל-400 מוכרים היום שהם אינם בפעילות, אבל אני לקחתי את זה מהסוגיה הערכית, לא מהסוגיה הכמותית. מתוך אותה תפישה מהו חייל בשירות חובה, מתוקף מה הוא הגיע ומה מחוייבות שלנו כחברה וכצבא, למשרתי שירות החובה.

אני חייב להגיד שזו תפישתי אבל גם כשהסתכלתי, מתוך הדברים שנאמרו פה בוועדה, אמירה מסויימת של פרופ' אסא כשר צדה את עיניי ואני גם מאמין בה, וכתוב בה בחקיקת חוק הנכים: כיוון שהמחוקק לאותם גיבורים אשר מחרפים נפשם אל מול פני האויב, ארגון לא חייב לגלות יחס טוטאלי אל כל המשרתים בו, צה"ל כן עושה את זה וטוב שהוא עושה את זה. יש לו יחס טוטאלי אל לובשי מדי צה"ל, אבל זה יכול להיות יותר רחב ובצבא זה יותר רחב. אכן, כך אני מסתכל על זה, כך צריך לפעול. אין לנו אפשרות אחרת, גם ברמה הערכית וגם ברמה הפרקטית, כפי שאמרתי מה זה חיילי חובה.

מערך המילואים – ואני אומר מערך המילואים בהתחלה ולא מערך הקבע, כי אמרתי, כל מערך המילואים שלנו מושך

מתוך מערך הקבע, הוא המערך המרכזי שלנו לביטחון המדינה, הוא הסד"כ המרכזי שלנו. הוא שותף גם ברגיעה, גם בחירום, באופן מאוד מאוד משפיע, משמעותי. ויש כן רגישות במערך המילואים, ליחס שאנחנו נותנים להם כאשר הם עוזבים את מקום עבודתם או משפחתם, ובאים לקלט ואני אומר עוד פעם, מתוך שליחות.

אני מרשה לעצמי להגיד גם בפורום הזה, אני אומר את זה בהרבה פורומים אחרים: אם אנחנו מסתכלים על החברה הישראלית בגילאי 21 עד גיל 40 חייבי גיוס, מעל מיליון תושבים במדינת ישראל. בפועל אתה מסתכל, יש פחות מ-50% שנמצאים בשירות מילואים. ולא סתם אנחנו אומרים, זאת נבחרת. ומתוכם, אפשר לבוא ולהגיד, סדר גודל של 25% עושים שירות משמעותי לאורך השנים. כי חלקם נמצאים אצלנו יותר למטרות חירום וכשירות וכדומה. הם נבחרת מצומצמת ביותר, ולא סתם לאחרונה, לשמחתי, בשנתיים האחרונות ממשלת ישראל, כנסת ישראל חוקקה את חוק המילואים שמביא לידי ביטוי את ההוקרה ואת ההערכה למערך המילואים ואת המחוייבות שלנו לכשירות המבצעית שלהם, למוכנות שלהם, ולמה אנחנו כחברה מחוייבים אליהם ואני מרשה לעצמי להגיד, שזה אחד החוקים החריגים שאני מכיר, שבחוק כתוב שיש אבחנה מותרת למי שמשרת בשירות מילואים. בניגוד לחוקים אחרים שיש לנו, של שיוויון וכדומה, שם יש אבחנה מותרת מתוך תפישה מאוד משמעותית.

כאן, מצד אחד אני עושה הקבלה למשרתי שירות חובה – כל מי שנפגע תוך כדי השירות ועקב השירות, אין לי בליבי בכלל ספק שצריך לקבל את כל המענה לאורך כל החיים. זכאי מלא

לכל מה שרק ניתן.

סוגיה של המחלה – אין זה סוד שבמערך המילואים הוא בא לתקופה קצרה של שירות כזו או אחרת. במידה ותוכח זיקה מובהקת וישירה לפעילות הצבאית שהוא ביצע, וצריך לדעת איך בוחנים את זה ואיך מביאים את זה לידי ביטוי, אכן צריך להכיר בהם בצורה מאוד מלאה ואיפה שאין זיקה, אז אכן צריך להסתכל על זה בצורה אחרת. ולי אין כל ספק צריך להיות יותר מנגנון של חריגים ולא מנגנון מובהק, כי זו המציאות שיש שם במערך המילואים.

משרתי הקבע – אני שב ואומר את מה שאמרתי בתחילת דבריי. משרתי הקבע הינם שליחי המדינה בעיסוק שאני חושב שהוא לב הקיום שלנו במדינה. הם המפקדים, הם המובילים. אני תמיד אומר שמערך הקבע (ובפורום הזה אני מרשה לעצמי להגיד את ההיקף של 20 אלף משרתי קבע במובהק, אני לא מדבר על החבריה הצעירים), הם אחראים בפיקוד על מאות אלפי חיילים גם בחובה וגם במילואים, ועליהם מוטלת האחריות המשמעותית ואמרתי מקודם, אנחנו צריכים שדירת פיקוד איכותית מאוד, לאורך שנים, גם האתגרים שיש לנו, הפנימיים, וגם האתגרים החיצוניים. אני כן רוצה להגיד, שהשירות בצה"ל הוא שירות ייחודי. אין לו אח ורע במשק. גם למרות שיש כאלה שמנסים לעשות לו הקבלה, הם מתנדבים לשירות, יש להם מאפיינים ייחודיים קשים, מאוד מאוד מורכבים. הם באים מתוך שליחות. יש בהם סיכון חיים בחלק מאוד משמעותי משירותם. אפשר לסכם שהם נמצאים בשירות ולא עבודה. יש להם מחויבות טוטאלית, אין להם אפשרות להיות בהתארגנות אחרת, בעבודה אחרת, אין להם יחסי עובד-מעביד, וככה אנחנו

צריכים להסתכל עליהם.

יחד עם זאת, אי אפשר להתעלם מכך שמשרתי הקבע אתה יכול לראות את הבחור בגיל 21, אבל אתה יכול לראות את הבחור גם בגיל 45 ו-50 וכנראה שיש התפתחויות ביולוגיות בגילאים האלה, אני לא יכול להתעלם מכך. וגם כאן, מתוך ההופעה של ד"ר עמוס שינדלר, צדה את עיניי אמירה מאוד מאוד משמעותית: התביעות מגיעות לקראת גיל פרישה, זאת אומרת הם תובעים בגיל 43, או אני לא יודע מתי פחות או יותר פורשים, ואני לא יודע מה להמליץ לוועדה בעניין הזה, אלא אני הייתי ממליץ פשוט, להוציא אותם מתוך חוק הנכים. פשוט להוציא אותם משם. אז אני לא מתנסח באותם המילים, אבל ראיתי את הדברים שנאמרו כאן.

אביגדור קהלני: לא הבנתי, אתה מסכים לדברים?

אלוף אבי זמיר: לא, אני אומר, קראתי את הדברים – אמרתי אני לא מסכים למילים שנאמרו,

אביגדור קהלני: לא, אבל לתוכן אתה מסכים?

אלוף אבי זמיר: אמרתי מקודם, שברור לי שאנשי הקבע בגילאים 40, 50, מפתחים כנראה- פעם היו לוקחים אותו כל חמש שנים לבדיקה תקופתית, עכשיו לוקחים כל שנתיים, כנראה חוששים לגילי. אז אני מתאר לעצמי שבגילאים האלה יש התפתחות כזו או אחרת ואני אתייחס לזה תיכף. אני גם מסתכל אל פני העתיד. אנחנו נמצאים עכשיו בשיח מאוד משמעותי מול ממשלת ישראל, מול האוצר, על מודל הקבע, גיל הפרישה. וגיל הפרישה עלה בשנים האחרונות וגיל הפרישה יעלה בשנים הקרובות. אני יודע להגיד את זה בוודאות.

זאת אומרת, המציאות של משרתי הקבע שאנחנו מכירים

מהעבר, שפרשו בגיל 40 או 42, אנחנו לא שם היום. היום ממוצע גיל הפרישה הוא 45 וקצת, ואנחנו להערכתנו, נגיע בעשור הקרוב, וקצת מעבר לזה, לממוצע גיל פרישה 50 ויותר, חלק מה שממוצע וחלק יפרשו מעל גיל 50. ואני חייב להסתכל גם על התהליכים האלה, כשאני בא להציג פה את הדברים.

גם כאן, אני חושב שאין ספק ואין חילוקי דיעות, ומי שפציעתו נגרמה תוך כדי ועקב השירות, צריך לקבל את כל המענה המלא לכל חייו, דרך משהב"ט עם כל הסוגיה של השיקום.

אני חושב שגם בנושא המחלה, כפי שאמרתי קודם בהתייחס לשירות המילואים, אם נגרמה תוך כדי ועקב השירות וניתן לזהות את זה ולהביא את זה לידי ביטוי שאכן זה נגרם עקב השירות, אז גם בכך אין לי ספק.

אבל מחלות אחרות, שהן לא באות תוך כדי ולא עקב השירות, לא נכון לתת לזה מענה, למעט כמו שאמרתי, חריגים שצריכים להיבחן בצורה מאוד מאוד מובהקת, עם הזיקה שלהם שאכן יש שם הבנה מאוד מאוד ברורה. לכן אמרתי את מה שאני חושב, גם לגבי שירות החובה, גם לגבי שירות המילואים וגם לגבי שירות הקבע.

אני כן חושב – אני לא יודע עד כמה הוועדה תגיע לזה – שאנחנו חייבים להביא גם להתייעלות ויעילות טובה יותר מהמציאות שיש היום, בכל הסוגיה של מי שבא לקבל מענה וטיפול. אני לא יכול לשכוח את השיחה שהיתה לי, לצורך העניין, עם ידידי קותי, תוך כדי וקצת אחרי מבצע 'עופרת יצוקה' על אחד המג"דים שלנו (זה בא לידי ביטוי גם בתקשורת), על היחס שהוא קיבל או על החוסר יחס שהוא

קיבל באגף. ולכן אני חושב, שלא כך אנחנו צריכים להתייחס לאותה קבוצת אנשים שאמרתי קודם מה דעתי, איזה טיפול הם צריכים לקבל גם ברמה הפרקטית וגם ברמה התחושתית, וגם לרמה התחושתית יש חשיבות רבה. אני לרשותכם. אביגדור קהלני: ראש אכ"א, אני שמעתי את הדברים שלך ובקשב רב. יש לי שתי שאלות בסיסיות.

1. המערך שלך, מערך הנפגעים – מערכת שלמה פרושה בכל הצבא. הייתי רוצה שתיתן לנו, לוועדה, משוב מהאנשים שלך, ברמת הציפיות שלהם כשהם מטפלים במשפחות השכולות ומטפלים בנכים ומלווים אותם ביציאה החוצה. תן לנו משוב, האם היית יכול היום, כרגע, לבוא ולומר לאגף שיקום, לאגף משפחות, את המשוב הזה לחוש כרגע, מאותם אנשים שלך שנמצאים בשטח (ונמצאים מאות אנשים), זו שאלה אחת.

נקודה שניה: לא כל כך הבנתי, אני מוכרח לומר, את הנושא של המחלות בתוך צה"ל. האם הבנתי אותך נכון, שאתה אומר שיבדקו אם זה עקב השירות, או שכל מחלה של איש קבע בגיל 45 זה- את ההפרדה הזאת לא כל כך הבנתי. אלוף אבי זמיר: לא. אמרתי, לבדוק אם זה עקב השירות, ולא משנה מה הגיל. אני רק מעריך, שככל שאתה מתבגר, כנראה הפוטנציאל לתחלואה הוא יותר גבוה.

אביגדור קהלני: לבדוק את זה?

אלוף אבי זמיר: לבדוק. לכן אני אומר, איפה שיש עקב השירות, זה עקב השירות. ואיפה שלא, יש מנגנונים אחרים במדינת ישראל. יקבל את הטיפול הרפואי עד יום שחרורו – לא אמרתי שלא. אין להם הרי ביטוח רפואי, למשרתי הקבע, הם מקבלים את השירות הרפואי שלהם מתוך השירות הצבאי שלהם, מתוך

הרפואה הצבאית שלו, ולאחר מכן יקבלו את המענה הנדרש
כמו כל מישהו אחר.

לגבי השאלה הראשונה שנשאלתי, שאלה מצויינת ואני מרשה
לעצמי להגיד גם הפירגון של אביגדור. נכון, מדובר במערך
נפגעים נפרש מצויין, מעולה, שזוכה להערכה רבה, שאפשר
להגיד עליהם, גם, נמצאים מתוך שליחות מאוד מאוד
עמוקה.

ראשית אני חייב להגיד – אני מנסה לתת תשובה אפילו רחבה
קצת, לשאלה שנשאלתי – אני מסתכל לנושא גם של החללים
(למרות שהלוואי ולא היו לנו), וגם על השיקום ברמה
הערכית, באיזושהי צורה- מה אני אומר, אני אומר חייל
בשירות חובה, לצורך העניין, גם היום כשקורה לנו אירוע,
אני לא יודע לעשות איזה הפרדה ביום האירוע, מה רמת
ההלוויה או לא הלוויה שאני נותן. כל חייל בשירות חובה
שלצערי נהיה חלל, מקבל אוטומטית הלוויה צבאית, למעט
אם יש בפעילות פעילות שיש בה קלון, אנחנו לא נותנים
סממנים צבאיים ואנחנו מצמצמים סממנים צבאיים וכדומה,
אבל באופן כללי אנחנו נותנים.

ודרך אגב, תסתכלו על הקבע. בקבע אני אומר אותו דבר, אם
עכשיו, לצערי חס וחלילה יש חלל בקבע, שלא עקב פעילות
מבצעית, בנקודת הזמן הראשונה אני נותן לו הלוויה צבאית,
זה לא אומר שאחרי זה הוא יוכר ע"י ידידי מר אריה מועלם.
זה לא אומר שהוא יוכר.

אותו דבר, אותה הגבלה אמרתי לצורך העניין בהיבט מחלה
או פציעה. צריך לבדוק כל דבר לגופו של עניין.

אביגדור קהלני: אבל הוא ייקבר בבית קברות צבאי?

אלוף אבי זמיר: הוא ייקבר בבית קברות צבאי, מתוך אותה רמה ערכית

שהוא לובש מדים 20 שנים. אבל זה לא אומר שאחרי זה אריה יתן לו כל מה שהוא צריך לקבל, מה שמשפחה אחרת מקבלת על פעילות מבצעית. אין לזה קשר בין הדברים. אני חייב להגיד לכם מתוך המערך הנפרש, מערך הנפגעים, אני מסתכל על זה בשני מימדים: אני חושב שרמת הטיפול והתחושה היום, של המשפחות השכולות, שנושאות על בשרן מציאות לא פשוטה – אבל באופן כללי השיח שיש איתן, הוא שיח 'רד' יותר, טוב יותר, מעצם שיתוף הפעולה שיש היום גם עם הארגונים היציגים שלהם, אם זה אלי ב'יד לבנים' ואם זו נאוה, השולחנות העגולים שלנו, שלהם, הוא שיח טוב יותר. התחושות שלהם טובות יותר.

בכל מה שקשור לשיקום, אני יותר ויותר חשוף לתחושות אחרות. יכול להיות שזה גם תחושות אובייקטיביות ויכול להיות גם סובייקטיביות – גם זה כדאי לשים את זה בגילוי נאות כאן על השולחן. אבל השיח שם הוא קשה יותר, הציפיות שאנשים נותנים לנו, שהם לא מקבלים מענה לציפיות שלהם וכפי שאמרתי קודם, גם ברמה התחושית וגם ברמה הפרקטית. ולנושא הזה כן יש ציפיה לכולם, לשינוי ושיפור.

א. גורן, יו"ר: מה דעתך, על שאיפתם של ראשי הגופים הביטחוניים האחרים, דהיינו שב"כ, 'מוסד', משטרה ושב"ס, להיצמד אליכם? אני יודע כשאני הייתי שופט, פרקליט המחוז רצה 'להידבק' למשכורת שלנו ויועץ משפטי באיזו חברת ביטוח, כולם רצו ללכת לפי שכר השופט, בגלל שכר השופט הוא גבוה כי אין בו רכיבים (אין בו הבראה, אין בגדים) ולהם יש את כל הדברים האלו וגם רוצים להיצמד אלינו. היו כאן ראשי הארגונים הביטחוניים שממש הרשימו בהופעה

שלהם, וכולם הביעו דיעה אחת שכל מה שיחול על נכי צה"ל, יחול עליהם. הם לא רוצים שום יתרון כלשהו, אבל רק להיצמד אליכם.

מה דעת המוצמד, לעתירתם?

אלוף אבי זמיר: א. כמו שאמרתי, קראתי את מה שנאמר. שמתי לב שכל אחד שבא, אמר 'אני צמוד', כמעט מצאתי את עצמי בעמדת מיעוט.

אני מזכיר מה שאמרתי מקודם, רוב המשרתים שלנו, חובה ומילואים, באים מתוקף חוק, לא מתוקף, לצורך העניין, מישחו שהביע רצונו. יש לי הערכה רבה למשרתים, על השיחות ועל המוטיבציה, אבל הם באים מתוקף חוק. גם משרתי הקבע, אפשר לבוא ולהגיד שהם כאילו באים מתוך רצון אבל צריך להבין, ששדירת הפיקוד שאמרתי בקבע, באה מתוך שירות החובה. אין לנו פלטפורמה אחרת לדבר הזה, לכן אני מסתכל עליהם קצת שונה. אבל אני מסתכל באותה רמה ערכית על כל האתגרים הביטחוניים הלאומיים שיש למדינת ישראל, אני סבור שאם אני מסתכל, לצורך העניין, על השב"כ ועל ה'מוסד', אני חושב שכל מי ששם לוחם, אבל לוחם בצורה מובהקת, ברורה וטוטאלית, אז הייתי מייחס לו כמי שנמצא, בצורה מקבילה כזו או אחרת למשרתי השירות בצה"ל. מי שנמצא במשטרה וגופים שנותנים מענה לביטחון – לא הפנימי, אלא קרי מג"ב, ימ"מ וכדומה שאולי לעיתים כתף אל כתף עם המשרתים בשירות הצבאי - אז הייתי רואה אותם בהקבלה. ולא הייתי רואה את כל היתר בהקבלה.

א. גורן, יו"ר: טוב, התשובה ברורה.

אלוף אבי זמיר: דרך אגב, כב' השופט, צריך לשים לב מה אני אמרתי לגבי

משרתי הקבע בצה"ל. זה קצת קשור לתשובה שנתתי עכשיו.
א. גורן, יו"ר: כן, זה ברור, הם אומרים: מה שיוחלט לגבי-
אלוף אבי זמיר: בסדר, אבל צריך להסתכל מה אמרתי על משרתי הקבע. מה
שאמרתי אצלם, יש קצת שוני.
פרופ' ערן דולב: תודה. אני באמת רוצה להתייחס לשני דברים שלהערכת
הם חשובים, שאמרת.
1. קיימת תחושה, וזה עלה גם כאן – בוודאי קראת את זה
בעדויות – שאנשי קבע, טרום שחרור, עושים איזשהו מסע
לבדוק את כל הצלקות של השנים ולהגיש תביעות, כדי
שברגע מסויים, לגימלה, תהיה איזושהי תוספת על נכות וכו'.
יש טרנד כזה. וכשאתה בודק את המספרים, כמה
מהמשתחררים והפורשים לגימלאות פנו, אתה רואה שזה
עשרות אחוזים. השאלה אם הצבא מודע לזה, נוקט במשהו
כדי לשנות את האווירה, ואני לא רוצה להיכנס לזה, שבדרגה
בכירה מאוד היה מקרה מסויים שהגיע לאבסורד וכולנו
מדברים עליו, והחברה האזרחית מדברת עליו ואני מיד
אזכיר, בשיח חברה-צבא, זה דבר לא טוב. והאם הצבא נותן
את דעתו על זה? כי זה בעצם בית היוצר לאנשים וכו'.
זה דבר ראשון.
דבר שני, בשיח חברה-צבא, שהוא חשוב בעיניי מאוד, שזה
המילים שבתקן סלע קיומנו, בעצם הצבא היה יכול לייצר
הרבה פחות בעיות רפואיות אם הוא היה מחליט החלטה
אסטרטגית שהוא לא מגייס אוכלוסיות מסוימות.
מה שלא ייכנס, גם לא יצא דרך אגף השיקום. לי יש, כמובן,
את העמדה לי בעניין הזה, אבל אני הייתי רוצה לשמוע את
דעתך אם זה נשקל לאור מה שקורה, כדי שזה יהיה
בפרוטוקול.

אלוף אבי זמיר: אני אתייחס למשרתי הקבע. א. אני חושב, שלא יובן אחרת כי מהשאלה אפשר קצת לחוש אי-נוחות, אני חושב שמשרתי הקבע, מדובר באנשים ערכיים מאוד מאוד מאוד, כפי שאמרתי מקודם, באים מתוך אותה אוכלוסיה שבגיל צעיר קשרו את גורלם – בפירוש בגיל צעיר – קשרו את גורלם עם מדינת ישראל ועם השירות הצבאי, ויש סיבות לעיתים אובייקטיביות של מחלות, כפי שאמרתי מקודם. אנחנו, במערכת, מסתכלים על הדברים. אנחנו בוחנים אותם ואני חייב להגיד, כפי שאתה מכיר בטח מתפקידיך בעבר בצה"ל, שיש דבר שנקרא 'פרישות רפואיות'. אנחנו צמצמנו את זה בצורה מאוד משמעותית, בשנתיים-שלוש האחרונות, ירידה של 50%. ירידה של 50% ואני אחראי למילים שאני אומר, בדקתי את זה רק לאחרונה (לא קשור לוועדה, מתוך תהליך עצמי שאני עושה).

אביגדור קהלני: לא הבנתי, אתה מונע את הפרישה?

אלוף אבי זמיר: צמצמנו את הפרישות הרפואיות ב-50%.

ולכן אני חוזר על מה שאמרתי מקודם, אני מקבל את העניין הזה: בגילאים מבוגרים יש מחלות, צריך לבדוק את זה. איפה שזה לא עקב השירות, יקבלו את המענה הרפואי עד ליום שחרורם, ולאחר מכן כפי שמקובל בחברה הישראלית. כשאתה מדבר, לצורך העניין, אם היית לא מגייס כאלה שיכול להיות שיוצרים לך פוטנציאל – אני מניח שהשאלה שלך נוגעת למשרתי החובה, כי אלה אני מגייס. אני מכיר את שירות החובה לעומק, הייתי בתפקידי הקודמים, משנת '96 ראש מינהל גיוס ומאז אני מלווה את זה בכל מיני מאפייני תפקיד כאלה ואחרים. אני לא חושב שאנחנו מגייסים חיילים שאינם כשירים

לשירות. אני כן יודע להגיד, שצה"ל כצבא העם, מטפח מתנדבים. אנחנו בשנתיים האחרונות הכפלנו את היקף המתנדבים לשירות חובה, שפוטרו בעקבות פרופיל 21. אבל הם באים כמתנדבים, ולכן אין איתם אחרי זה בעיה עם שיקום וכדומה.

כל היתר נמצאו כשירים לשירות, ומבצעים את שירותם. אני מרשה לעצמי להגיד, שיש כאלה שלא מסיימים את שירותם. אז מי שזה פציעה צבאית, אין להם חילוקי דיעות. אבל גם באלה, דרך אגב, ללא שום קשר לתביעות (כי הורדנו את ההיקפים בצורה מאוד מאוד משמעותית), ולכן אנחנו לא מגייסים לצה"ל, את מי שבצורה מובהקת, בריאותית, לא כשיר לשירות.

היכן אנחנו כן מתגמשים? מעצם התפישה של צבא העם, אנחנו רוצים לתת הזדמנות שווה לכולם להיות שותפים למאמץ החברתי, הלאומי, הצבאי הזה, ויש מה שאתם מכירים 'נערי רפול' ומערכת תמיכה כזו או אחרת לאוכלוסיות שלא מסיבות בריאותיות, שאנחנו כן מייחסים חשיבות רבה לגייס אותם, ואני חייב להגיד לכם, אפילו בהצלחה יתירה (אבל זה לא נושא הדיון כרגע).

פרופ' ערן דולב: אני מודה לך מאוד, כי א. ענית לי על השאלה, וב. מאחר ואני הייתי קצין רפואה ראשי עם רפול, שיחד עם מיכאל גל ז"ל התחיל את 'נערי רפול', ויחד עם משה נתיב ז"ל, המצאנו את מושג ההתנדבות, אז אני שמח מאוד לשמוע את זה.

אלוף אבי זמיר: אני שמח שאנחנו שומרים על הגחלת, ואפילו מעצימים אותה.

ד"ר גבריאל קלינג: רציתי רק לשאול, כשאתה מדבר על מתנדבים שהיו יכולים לקבל פטור על בסיס של פרופיל 21, במה הזכויות שלהם

למקרה של פגיעה או כיוצא בזה, הן שונות?

אלוף אבי זמיר: לדעתי פרופ' ערן דולב יכול לתת את התשובה יותר טוב ממני, אבל אני אעשה מאמץ לתת.

הם באים לשירות בצורה כזאת, שקודם כל אנחנו מתאימים להם את מקום שירותם. אומרים לך 'הם צריכים לעבוד 4 שעות ביום, אסור להם לשבת יותר משעה, אסור להם להרים יותר מ-400 ג"י רק מה שמותר להם לעשות.

לאחר מכן הם מקבלים את המענה הרפואי הנדרש להם. אם הם צריכים להיות במרחק של שעה מבי"ח או שעה מהבית או יקחו אותם, יחזירו אותם, זאת אומרת מאפייני שירות בהתאם למגבלות שלהם. הם מקבלים את המענה הרפואי באופן כללי, תוך כדי התחייבות שלהם למענה הרפואי שלהם, שהם נדרשים לו. צה"ל נותן להם את המענה הרפואי הקונבנציונאלי שהם צריכים, אבל אם זה מענה רפואי של תרופות מיוחדות או דברים מסויימים, הם מחוייבים לעצמם. ולכן אין שום בעיה בסוגיה הזאת.

אסתר דומיניסיני: אני לא יודעת אם להגדיר את זה כשאלה, אבל אולי

כהבהרה: צה"ל יודע לעשות מאוד יפה דיפרנציאציה בין האוכלוסיות המשרתות. הוא יודע לתת תוספת פעילות לאנשים בתפקידים מסויימים. זאת אומרת, אותה דיפרנציאציה נגמרת – כדי להבין עד תום את העמדה שלך – ברגע שזה נוגע למשהב"ט. שם אתה לא רואה הבדל בין המסירות של הפקידה בקריה, לבין המסירות של הלוחם בשדה הקרב. האם זה היינו-הך? כי כאילו מדברך הבנתי שכן.

אלוף אבי זמיר: אז לא הסברתי נכון. אני אסביר: א. אני חייב להגיד

שההרגשה שלי, אני לא מסתכל 'אנחנו ומשהב"ט'. אנחנו עובדים בשיתוף פעולה מלא. כל אחד אחריותו, אבל שיתוף

הפעולה שלנו הוא מלא, ואני ככה מייחס לזה חשיבות גם עכשיו וגם בעתיד, כי כל המשפחות האלה מסתכלים על הצבא ומסתכלים על מערכת הביטחון, ויש להם ציפיה גדולה מאיתנו ובצדק וזו חובתנו ואני רואה בזה גם זכות.

אמרתי מקודם שאני לא עושה דיפרנציאציה משרתי החובה, מסיבה אחת פשוטה: הם באים בגיל 18 מתוקף חוק, וכמו שאמרתי, להבדיל אלף הבדלות, אני גם אחראי למה שקורה להם במשפחה בתקופה הזאת. אין להם אפשרות אחרת, הם לא מסוגלים לתמוך בעצמם, הם לא יכולים לעשות בעצמם ביטוח כזה או אחר. אמרתי גם תוך כדי דבריי, מתוך מבט על הנתונים אני גם מבין שהם באמת- כל הסוגיה הזאת, ראינו לאורך השנים לא הגיעו ל-400 בסופו של דבר. ולכן, לאור העובדה שהם באו מתוקף חוק, אין להם אפשרויות אחרות, אז אני לא אעשה דיפרנציאציה. לקחתי אותו, אני מחוייב לו עד תום, ויש משמעות לעניין הזה.

אמרתי לגבי משרתי הקבע, שזה הנושא המשמעותי, שפה עשיתי הבדלה מאוד ברורה. אמרתי, אם זאת – לא רק פקידה שחלתה, גם אם זה מח"ט סדיר שחלה, גם פה עשיתי דיפרנציאציה. באתי ואמרתי שאם זה לא עקב השירות, יקבל את המענה הרפואי שלו עד יום שחרורו, ולאחר מכן בהתאם למקובל במשק. עשיתי דיפרנציאציה מאוד מאוד ברורה.

אסתר דומיניסיני: תודה על ההבהרה, כי אני הבנתי שאין.

א. גורן, יו"ר: תודה רבה לך על הסקירה, ואם אפשר לתת לה מתמאות, רואים שעשו שיעורי בית. עצם הציטוט לאסא כשר ואחרים, זה מראה שלקחתם את ההופעה שלכם ברצינות, ונשקול אותה ברצינות רבה.

אלוף אבי זמיר: אני מודה לכם ותודה רבה לכם.

(תום הופעתו של אלוף אבי זמיר)

א. גורן, יו"ר: הישיבה נעולה.

תום הישיבה.